

FLYDDA DAGAR

Nr 1 /2018

Årg.nr. 21 / nr. 52

Linde Bergslags Släktforskarförening

Grundades 7 mars 1996 med Lars Sundgren som initiativtagare. Föreningen skall tillvarata medlemmarnas intresse för släkt-, folkliv- och bygdeforskning om vår bygd och dess innevånare i svunnen tid.

Adress:

Linde Bergslags Släktforskarförening
c/o Ingegerd Nordin, Fanthyttan Sandgrund 308
711 96 Storå

Besöksadress:
Banvägen 26, Lindesberg

E-post: lindeforskare@telia.com
Hemsida: www.lindeforskare.se

Org.nr. 875002-6349

Flydda Dagar

är föreningens medlemstidning och ges ut med tre nummer per år.
Pris för icke medlemmar: 50:- kronor/styck

Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar.

Ansvarig utgivare
Calle Lindström, Lindesberg
070-545 54 87
callel@telia.com

Tidningsredaktionen
Ann-Charlotte Laudon-Tegerhult
Bo Bäckman

Kursledare

För kursverksamheten ansvarar:
Calle Lindström, Lindesberg 070-545 54 87
E-post: callel@telia.com

Andra kursledare

Göran Jansson 0581-167 68 070-209 08 79
Ann Charlotte Laudon-Tegerhult
0581-130 63 070-453 63 43

MEDLEMSAVGIFT 2017

200:- för enskild medlem, 300:- för familj

BG 394-5854

Innehåll

<i>Föreningsinformation</i>	sid. 2
<i>Ordföranden har ordet</i>	sid. 3
<i>Vem fick ärva</i>	sid. 4
<i>När järnvägen kom till Lindesberg</i>	sid. 7
<i>Dråp i hastigt mod i Kopparberg 1875</i>	sid. 8
<i>Finns svaren i mitt DNA ? - del 1</i>	sid. 11
<i>DNA-föreläsning - Peter Niwong</i>	sid. 14
<i>Soldatliv i Sörmländskt 1800-tal, nya indelningsverket</i>	sid. 16
<i>Årsmötet 2018</i>	sid. 19

Styrelse

Ordförande: Calle Lindström, Lindesberg
070-545 54 87 e-post: callel@telia.com
Sekreterare: Ingegerd Nordin, Fanthyttan
0581-510 97 e-post: ing.nordin@telia.com
Vice ordförande: Sven Erik Larsson, Lindesberg
070-854 53 08 e-post: svala@telia.com
Vice sekreterare:
Britt-Marie Andersson, Lindesberg
0581-930 37
epost: britten.andersson45@gmail.com
Ledamot: Ann Charlotte Laudon-Tegerhult
0581-130 63
ann-charlotte.laudon-tegerhult@telia.com
Suppleant: Lisbeth Axelsson, Lindesberg
0581-147 00 e-post: lisbeth.axelsson@tele2.se
Suppleant: Karin Ericsson, Lindesberg
0581 141 06 epost: karin.ericsson47@yahoo.se
Suppleant: Pär-Georg Johansson
073-053 58 78 epost: perre51@hotmail.com

Adjungerad

Kassör: Lisbet Nordlander, Lindesberg
070- 204 61 41
e-post: rya.redovisning@telia.com

Valberedning

Göran Jansson, Lindesberg
Carl Olov Granath, Lindesberg

- Präster -

Calle Lindström, ordf

Som släktforskare har nog de flesta av oss en rätt så pragmatisk bild av prästerna, det vill säga prästen bedöms utifrån sitt sätt att föra kyrkböckerna. Slarvigt förda och med dålig handstil skrivna böcker får oss att sucka tungt. Vissa sockenpräster utgör ljuset i det ofta förhärskande dunklet, genom att skriva vackert och läsbart. Men kanske inte så många av oss har funderat vidare över prästens arbete och liv. Att vara präst var ett dygnet och året runt arbete. Ständigt skulle sockenprästen finnas tillgänglig för sin församling, att göra hembesök vid dödsbäddar och göra sjukbesök. Samtidigt skulle han driva sitt jordbruk som hörde till prästgården, undervisa konfirmander, leda kyrkoråd samt sockenstämma och hålla husförhör. Samt, naturligtvis, förbereda och hålla predikningar till mässorna.

Men vem blev då präst och hur? En stor majoritet av prästerna var prästsöner och söner från allmogen. Utbildningen till präst gavs för de flesta i stiftens gymnasieskolor, få i historisk tid studerade på universiteten och gjorde man det var det oftast kortare perioder. Den elit som hade längre universitetsstudier ofta i kombination med något års studier vid utländska universitet var få under 1700- och 1800-talet. Denna elit behärskade vid sidan om latinet även ofta grekiska och hebreiska. Den allmänna landsprästen kunde hjälpligt latin. När studierna var klara blev man prästvigd vid domkapitlet i stiftet och det var även inom sitt stift som prästen hade att söka sin kommande anställning. För alla hägrade målet att få en kyrkoherde-

befattning, men detta var inte alltid så enkelt.

Eftertraktade tjänster krävde ofta goda kontakter med välgörare och beslutsfattare. Periodvis under 1700-talet handlade det även om att köpa sig en tjänst med mutor till de som bestämde. Man pratade om feta och magra pastorat, där de feta var eftertraktade och kunde ge innehavaren en god ekonomi. För en prästs lön utgick från tiondet, dvs. församlingsborna gav en tiondel av allt de producerade till kyrkan. Av detta fick prästen en tredjedel. Vidare skulle prästen ges betalning för de förrättningar han utförde i form av dop, vigslar och begravningar. En välmående socken gav goda inkomster en fattig socken dåliga inkomster. För många präster blev det flera år av tjänstgöring som komminister, hjälppräst eller kaplan, namnen var flera, med dåligt betalt och utlämnad åt en självsvaldlig kyrkoherde för att tjäna ihop tjänsteår.

För en del blev vägen till en kyrkoherdebefattning via att "konservera änkan" dvs. man lovade att gifta sig med en nybliven kyrkoherdeänka och försörja änkan med eventuella barn och därmed få kyrkoherdebefattningen. Ibland fanns det en ogift dotter att gifta sig med, kanske att föredra framför änkan ?

Vem som hade att utse kyrkoherde vid vakans var beroende av vilken typ församlingen tillhörde. Det fanns 3 typer av församlingar, regala, konsistoriella, samt patronella. I de regala var det konungen som utsåg kyrkoherde, i de konsistoriella stiftet (efter församlingens röstning), samt i de patronella någon ståndsperson som byggt eller gjort stora donationer till kyrkan.

Som kyrkoherde var det sedan att arbeta tills döden kom. Befattningen var livslång och man avgick inte, men man kunde naturligtvis avskedas vid missbruk. Så att vara präst var i de gamla tider oftast ett tungt arbete som varade livet ut. Vid döden hade de efterlevande oftast ett år - nådåret - att bo kvar på prästgården. Att därefter "konserveras" eller att lämna prästgården. Fanns det då inget att ärva efter den döde prästen, var livet tufft för änkan och eventuella barn. Ett fett pastorat var - för att citera Hamlet - "en nåd att stilla bedja om".

Calle Lindström
Ordf. LBSF

Vem fick ärva?

Barbro Nordlöf

Rubrikens fråga kan kortfattat besvaras med Arvingarna, dvs barn i första hand men fullt så enkelt var det inte. Flera bestämmelser som gällde förr är bra att känna till som släktforskare. Nedan ges en översikt över dem.

Lagbestämmelserna

Från allra tidigast och långt fram i tiden var det viktigt för bondesamhället att inte splittra jorden. Sönerna ärvde den – döttrar fick hemgift i form av boskap och kläder.

Så småningom fick döttrarna hälften jämfört med sönerna. Fanns det t ex tre söner och en dotter fick hon 1/7 och bröderna 2/7 var. I domboken syns ofta ordet ”treding”. Detta var ofta en systerdel. Om en syster och bror delat på arv. Fortfarande fick döttrarna dock inte alltid jord utan deras lotter löstes ut med föremål och boskap.

Detta gällde bönder och adel. Stadsbarn och prästbarn hade andra regler, där ärvde alla lika. Undantaget berodde förmodligen på att där sällan fanns jord att ärva.

Det gjordes skillnad på arvejord och avlingejord – det senare var egendom man köpt. Arvejord fick inte köpas/säljas hur som helst. Släkten hade alltid företräde och kunde vid tinget göra anspråk på inlösenjord – det kallades att börda. Alla köp skulle uppbyggas på tre ting efter varandra innan laga fasta kunde beviljas. När släkten bördade anges det släktskap, ibland mycket avlägsen – hela släktavlor kan man hitta i domboken.

Arvejord hade släkten alltså förtur till men avlingejord kunde man testamentera bort. Under medeltiden var det vanligt med testamente till kyrkan.

1845 fick dotter lika arvsrätt med son. Son hade dock företräde till den fasta egendomen.

Allra äldst ärvde alla barn som erkänts av fader – även frillobarn. Men så kom kristendomen och utomäktenskapliga barn blev sämre lottade och slutligen i 1734 års lag blev de helt utan arv. Även från modern

De utomäktenskapliga barnen fick efter hand mer och mer arvsrätt. Efter moder och modernefränder 1905. Men först 1970 fick de full arvsrätt efter fader

och fädernefränder. Trolovningsbarn hade dock kunnat ärva fadern redan tidigare.

Hur avlägsen släktskap som helst kunde ge arvsrätt. Med ärvdabalken av 1928 inskränktes arvsrätten betydligt och kusiner och mer avlägsna släktingar hade inte längre arvsrätt. 1928 infördes också lagloten, barn kunde inte göras helt arvlösa längre.

Numera sitter efterlevande maken alltid i ”orubbat bo” – utom när det finns särkullbarn, som får ut sitt arv omedelbart. Men förr gjordes skömsesidiga testamente makar emellan. Sådana kan hittas i domböckerna.

Innan arvet delades skulle förr först efterlevande maken ha ut sin giftorätt – som i likhet med arv var 2/3 för man och 1/3 för hustru. Änkan skulle också ha sin morgongåva. Notering om morgongåva kan finnas i vigselboken.

Speciella arvsregler gällde förr för sk fideikommiss. Hela arvet gick till äldsta sonen. Efter 1930 får inga nya stiftas och fideikommissen upphör varefter som när den som var fideikommissarie 1963 avlider. Många släktingar har bildat aktiebolag av gården. I de allra flesta fall var det adliga släkter som stiftade fideikommiss.

Testamente har alltid kunnat göras. Först 1686 infördes vissa regler. T ex att vittnen behövde.

Var någon omyndig – dvs under 21 år – så behövdes förmyndare. Ogifta kvinnor blev myndiga först under 1800-talet, vid 25 år 1863 och vid 21 år 1884. Gifta kvinnor blev myndiga först 1921 – deras förmyndare var maken. Förmyndare för barnen anges i bouppteckningen och var nästan alltid släktingar – de kan anges t ex som faderbroder eller mosters man.

Arv i praktiken

Hur fungerade detta i praktiken? Domböcker och bouppteckningar ger besked. Testamente nämns ibland i bouppteckningen, men oftast hittas de i domboken. De skulle ”intecknas” i protokollet.

Om änkan visade sig vara gravid vid makens död uppsköts bouppteckningen tills barnets fötts. Annars skulle den göras inom tre månader enligt 1734 års lag.

Om testamente nämns är det ofta till förmån för något av barnen: ”för att de tagit vård om föräldrarna”. Någon gång kan man se att föräldern vill att son och dotter ärver lika.

Vid Edsbergs häradsrätt 15 maj 1728 presenteras ett testamente av Nils Jönsson i Karaby till förmån för hustrun(ej namngiven) ”så att hon inte kan bli fördriven från hus och hem av hans släkt”.

Fanns det bara en dotter ärvde hon givetvis allt I ett fall dog först fadern och därefter farfadern och då ärvde sondottern sin faders andel, så hon fick mer än sina fastrar.

Utomäktenskapliga barn nämns aldrig i bouppteckningar – om inte testamente till deras förmån fanns. Dock kunde utomäktenskapliga barn ärva sin moder om inte andra barn fanns.

Efterlevande makens giftorätt och morgongåva nämns inte alltid. En änka fick dock ofta ”en säng och nödiga sängkläder” och kanske något kreatur.

Till bouppteckningen kan då och då bifogas förteckning på hur arvskiftet gick till Ibland är det bara antecknat att allt gick på auktion och att barnen delat pengarna. I andra fall delades föremål och pengar i olika lotter och sedan är noterat vilket barn som fått vilken lott. Döttrars lotter var alltså mindre.

Även inom adeln ärvde döttrarna lika med sönerna från 1845. Men här kunde också andra hänsyn spela in. En adelsdotter(Stenfelt) som gift sig under sitt stånd uteslöts från arvet efter fadern 1758.

I samband med bouppteckningen nämns sällan något om att arvingar varit oense. Jag har sett ett fall (1826) där äldsta brodern påstod att modern gjort ett muntligt testamente till hans förmån. ”hvilket af de andra medarvingarna bestriddes”.

Arvsklander i domböckerna.

Bråk om arvet klander av testamente, arvskifte m m – kommer efter att bouppteckning är upprättad och spår av det hittar man i domboken. Särskilt blev det förstås problem när det fanns flera barnkullar efter den döde. Fanns inga barn och släkten började, kan man hitta hela släkttavlor upprättade i domboken. Det gällde att vara närmast den avlidne – och att vara släkt på farssidan.

När en förälder dog hände det att arvet inte utbe-

taldes direkt särskilt om arvingen var ett omyndigt barn. Detta vållade ofta problem, - föräldern eller annan förmyndare som hade förvaltat arvet kunde anklagas för att ha förskingrat det. Barnen kunde ta upp saken vid tinget när de blivit myndiga.

Om efterlevande make ville gifta om sig måste denna först visa att barnens arv säkerställts - detta kallas avvittring. Notering om detta bör finnas i vigselboken.

Arvingar kan också beskylla varandra för boodräkt – någon har tagit saker ur boet före bouppteckningen/arvsskiftet.

Klander borde anföras omgående, helst vid första rättegångstillfället efter bouppteckningen. Kom man senare ogillades talan.

Bakarv är en term som betyder att föräldrar ärver barn. Arv kan på det sättet gå över till annan släkt vilket givetvis gav upphov till protester från släktingar på andra sidan.

Släktforskaren har givetvis stor glädje av arvsbestämmelserna. Att arvingarna uppräknas i bouppteckningen eller i domböckerna gör att forskaren får bekräftelse på att hen hittat rätt familj – eller upptäcker att hen kommit alldeles fel. Tråkigt nog finns det inte bouppteckningar efter alla anor. Men vem har sagt att släktforskning kall vara lätt.

Texter

Ett testamente till förmån för dotter och måg omtalas. i bouppteckningen efter Gertrud Månsdotter i Vishult i Godegård i Östergötland 1775. Tydligt kunde dottern inte uppvisa detta, utan ”utan måge de ock vid nästinstundande vinterting uti Tjellmo inför den högtährade domstolen therstädes sådant i ödmjukhet förete”. (Hällestad HR F 4, s 81)

Det hvarstund. man anmunder nyare släkt
 för sig själv, medelt. Jettamante. J: 21 Hö.
 vemberis år 1771. Han self. Sönd. Däns, för
 han Johanson och hvar aftur launnade. Det
 har hvar sin sasa Johans dotter i smiffad
 icke gred, icke naga icke vid näst på
 hvarde i vinda å hvar icke villesmo inför
 Han hvar i gred. Doms. hvar hvar. hvar
 hvarde i icke icke hvar hvar. Datum
 icke hvar

Carl August Carlsson
 Linnéströman

Carl Johanson
 Linnéströman

Af Summa Jönckeri de til hvarde hvarde
 hvarde hvarde hvarde hvarde hvarde
 J: 26 Sept. 1776

Bå äres för hvilka hvarde hvarde hvarde
 Efverens sam icke är värdande och god
 villigt åtog sig förmynderskapet hvarde
 Enkan anmälte att gaw icke finnes sig hvarde
 och i nästkommande Juni eller Juli månad
 kommer att framföda barn hvilket om det
 lefver kommer att gå i lika arf
 med afrige barnen efter de ar. af hvarde
 fadren bouppteckningen föne tags gaw eller
 och egendommen icke gaw af Enkan med för
 wanding af hvarde hvarde att inget ting widing

Bonden Sven Jönsson i
 Ävernäs i Kristdala i
 Småland åtog sig
 förmynderskapet för de
 omyndiga barnen
 "hvarjemte Enkan anmälte
 att hon nu befinner sig Rådd
 och i nästkommande Juni
 eller Juli månad kommer att
 framföda barn hvilket om det
 lefver kommer att gå i lika
 arv med de övriga
 barnen...." (Tunalän HR
 FIIa:18 s 313)

"Samt antecknas att mågen Carl
 August Carlsson i Bockara
 erhållit Lösören som som förtida
 arf till ett i dag werderat belop af
 57 Riksdaler 28 öre. Och mågen
 Nils Peter Carlsson i Granhult
 likaledes med 97 Riksdaler 67 öre.
 Bouppteckning efter Nils Peter
 Nilsson i Nymåla i Mörlunda.
 (Aspelds HR FII:41 s 1003)

Carl August Carlsson
 Nils Peter Carlsson
 Samt antecknas att mågen
 Carl August Carlsson i Bockara
 erhållit Lösören som som förtida arf
 till ett i dag werderat belop af 57 Riksdaler
 Och mågen Nils Peter Carlsson
 i Granhult likaledes med 97 Riksdaler 67 öre

När järnvägen kom till Lindesberg

CO Granath

Transport av varor och resor har alltid förekommit. Att nyttja vatten och klövjedjur tillhör det äldsta sättet att utföra längre och kortare transporter. I bl.a gruvorna anlades redan på 1500-talet räls av trä där malmen kunde fraktas med hjulförsedda enklare vagnar, handdrivna eller med något dragdjur.

Uppfinningen av ångmaskinen gjorde att kraftkällan för drift av div. maskiner nu kunde förläggas till lämplig plats.

En innovation som skulle få en stor betydelse för transport var uppfinningen av ångloket.

Ni har väl alla läst om John Ericssons tävlan 1829 med "Novelty" mot Stephensons "Rocket", där den senare vann tävlingen. Järnvägsbyggandet tog nu fart i England och på kontinenten och den första allmänna järnvägen i England öppnades 1830.

I Sverige fick vi vänta till 1856, då första järnvägslinjen öppnades mellan Nora och Ervalla.

Nu tog planerandet och byggandet järnvägar i Sverige riktig fart.

Planering för dragning av stambanor i landet hade pågått sedan sena 1840-talet. Under åren 1856-1862 byggdes Västra Stambanan, Göteborg-Stockholm (Södra stn). Sträckan Örebro - Arboga stod färdig 1857 och passerade Näsby kyrkby, vilken senare skulle bli en större järnvägsknut. Frövi blev då den första ort i nuvarande Lindesberg kommun att kunna nyttja denna modernitet.

Frövi-Ludvikabanan

Det var engelska investerare som skulle bekostade banan. En av de engelsmän som namnges i alla ansökningar var **Audley Gosling**, vid engelska legationen i Stockholm. En stor lokal ivrare för järnvägens tillkomst var bl.a brukspatronen **Harald Eriksson** i Ramsberg.

Flera ansökningar om koncession för byggande av banan hade inlämnats vilka avslagits av styrelsen för Väg- och vattenbyggnader varvid K.M:t avslög framställningen.

1869 fick *The Swedish Central railway Co Ltd* rätten att bygga den 98 km långa Frövi-Ludvikabanan vilken enligt avtalet skulle vara klar till Ludvika 1874.

För järnvägens byggande anställdes ingenjör **Walmsley Stanley**, vilken kom till Sverige hösten 1869.

För att genomdriva byggandet reste Ing. Stanley, kammarh. Fahnehiem, Leg.sekr. Gosling och brukspatron Eriksson i Ramsberg till olika platser och höll möte med dem som berördes av bygget. På många håll var striderna skarpa, men i allmänhet

blev resultatet fullt samförstånd. Den kommun, som var svårast att komma till rätta med, var Lindesberg, vilken ansåg sig hårt åtgången, då järnvägen skulle gå 3½ mil inom dess gränser. Byborna i Rya ville dock inte ha någon station med hänvisning till att det skulle dra till sig ovälkomna luffare. Man kom dock överens och bygget kunde starta på utsatt tid.

Strejk vid banbygget dec.1870

Ortens befolkning, lockad av det nymodiga i detta arbete och med förhoppning om god förtjänst, strömmade i stor mängd till järnvägsbyggnaden, och man såg ofta i tidningarna varningar för att lämna en säker plats för ett sådant mera tillfälligt arbete, även om arbetsförtjänsten kunde vara god. Dagsförtjänsten uppgick i medeltal till 1 rdr 50 öre, men denna måtte ej varit den man hoppats på, ty i december började oroligheter bland arbetarna å bandelen Frövi - Lindesberg.

Att använda strejk som påtryckningsmedel i lönefrågor var vid denna tid ett tämligen okänt begrepp. Händelsen torde dock ha varit ett bland de första i den riktningen, som förekommit i vårt land. Någon eftergift från ledningens sida har ej kunnat konstateras, utan torde oroligheterna hava upphört av sig själva

Järnvägen till Lindesberg 1871

1871 var järnvägen klar till Lindesberg och resande söderut kunde göras. Många nya människor kom nu till Lindesberg för att sköta verksamheten vid stationen. Den förste "Stinsen" var Anders Svensson vilken flyttade in 29 nov 1871 närmast från Fellingsbro.

Det var många nya yrkestitlar som tillkom med järnvägens ankomst. Stationsinspektör, trafik chef, bokhållare, skrivare, telegrafist, stationskarl, lokförare, eldare, bromsare, konduktör m fl.

Bland mera kända namn kan nämnas är de tre bröderna Taube, trafikchef Adolf, Axel och Carl Gunnar Taube. Den senare skulle bli far till trubaduren och visförfattaren Evert Taube.

Källa: Svensk järnvägshistoria, Rolf Sten, Läs mera på www.Historiskt.nu

Dråp i hastigt mod i Kopparberg 1875

CO Granath

När befolkningen i Sverige i rask takt ökade i slutet av 1800-talet måste många söka sin försörjning utanför hemorten. Ett sätt var då att arbetsvandra. Många smålänningar sökte sin inkomst som järnvägsarbetare, de blev säsongsrallare. Från socknen, Algutsboda som ligger ca 20 km väster om Nybro "mitt i glasriket" var det många som åkte norrut tidigt på våren för att på senhösten återkomma till sina hem. Alla kom dock inte hem. Den här berättelsen handlar om ett sådant fall där många berörda kom från byn Hermanstorp i Algutsboda Kronobergs län.

Ett arbetslag järnvägsbyggare, totalt 11 stycken varav flera från Algutsboda socken, var på väg från Kopparbergs station till sitt nattkvarter. De skulle arbeta vid byggandet av d.s.k. Klottenbanan, Bånghammar-Kloten. Två man kom i gräl och en av dem blev ihjälslagen. Händelsen utspelade sig torsdagen den 12 augusti 1875.

Här följer Kronolänsmannens rapport:

Wördsamt får jag inrapportera att en järnvägsarbetare vid namn Frans August Johansson från Hermanstorp i Allgutsboda socken Kronobergs län blifvit förliden gårdag af en annan järnvägsarbetare Gustaf Salomon Andersson från Deragård i samma socken

tilldelad ett slag i huvudet med den påföljd att Frans August Johansson i dag på morgonen aflidit.

Förloppet dervid läres, enligt undersökning, varit följande:

Gustaf Salomon Andersson hade tillika med flera andra järnvägsarbetare samma dag på eftermiddagen med tåget från Ludvika ankommit till Kopparbergs station för att söka arbete vid Bångbro-Klotens järnväg. Redan på järnvägsstationen hade dem emellan börjats gräl, som, då de kommit till Arboga gård, från Frans August Johanssons sida börjat övergå till handgripligheter, först med en arbetare, Elof Jonsson från Hägerås Norrg. i Allgutsboda socken och sedan mot Gustaf Salomon Andersson, som dervid under yttrandet "nej du jefvel, du ska väl inte hetsa jemt heller", slagit Frans August Johansson i hufvudet med flata sidan af en i handen hafd jernskyffel, med påföljd att Frans August Johansson utan att yttra ett ord föll sanslös till marken. Om någon stunds förlopp efterskickades Herr Doktor R. A. Svederius, som lemnade föreskrift om den slagnes behandling.

Frans August Johansson, likaväl som Gustaf Salomon Andersson och öfrige kamrater voro vid tillfäl-

let ankomna af starka drycker. Fritt och otvunget erkänner Gustaf Salomon Anders-son sitt brott och blifver, han, som genast efter det jag fått kännedom om dråpet häktades i afbidan på ransakning, insänd till Länsfängelset.

Frans August Johansson var född den 4:e Maj 1845 och efterlemnar i Allgutsboda Socken hustru och ett barn. Gustaf Salomon Andersson, född 2 Oktober 1838, är skattskrifven vid hemmanet Deragård i förutnämnda socken och torde hans prestbetyg genom Kungl. Majts

Befallningshavandes försorg anskaffas. Den döda kroppen, å hvilken intet annat tecken till yttre våld förekommer, än det efter slaget i huvudet, förvaras i Ljusnarsbergs bårhus.

Rättegången

I rättegången som hölls den 3 september 1875 i Nya Kopparbergets häradsrätt kan man bl a läsa vittnens berättelse:

Vitnens berättelse

Åklagaren begärde få sina vitnen afhörde jernvägsarbetaren Elof Jonasson från Hägerås och Vilh. Carlsson från Hermanstorp i Allgutsboda församling; och finga desse, närvarande, och ojäfvige befunne, aflägga vitneseden, om hvars vigt de erinrades, hvarefter de, hvar för sig, hördes och berättade:

1: Elof Jonasson; att vitnet, som under sommaren detta år arbetat tillsammans med Frans August Johansson men ej förut känt honom, kunde intyga, att Frans August Johansson i frågavarande dag, sedan de tillsammans ankommit med jernbanetåget från Ludvika till Nya Kopparberget och väntade på jernvägsstationen derstädes, medan den tilltalade vore borta att skaffa dem herberge, börjat föra oväsen med vitnet och ej velat lemna vitnet i fred, oaktat vitnet sökt hålla sig aflägsen från honom; att då de skulle begifva sig till kvarteret, vitnet gått före den tilltalade, hvilken flera gånger uppmanat till ordning; att vitnet ej åsett, huru den tilltalade slagit Frans August Johansson, emedan denne just då bakifrån fattat vitnet i kragen, men att vitnet, som hastigt vänt sig om, sett Frans August Johansson falla till marken; att Frans Aug. Johansson likat vara begifven på gräl och gerna tillställt tvister, samt att vitnet icke märkt någon ovänskap emellan honom och den tilltalade.

2: Vilhelm Carlsson; att vid jernvägsstationen i frågavarande dag, medan vitnet och de andra kamraterna väntat på den tilltalade, som gått för att skaffa kvarter, oenighet uppkommit emellan förra vitnet och Frans August Johansson; att den tilltalade, som återvänt medan denna ännu pågått, särskilda gånger

skiljt dem åt under hotelse bland annat, att om de ej hålla sig stilla, de ej skulle få följa med till arbetet å jernvägen mellan Bångbro och Kloten; att de begifvit sig på väg till kvarteret; och att under vägen dit Frans Aug. Johansson skyndat förbi den tilltalade efter den strax förut gående Elof Jonasson, hvilken Frans August Johansson fattat i kragen; att den tilltalade då släppt sin koffert, som den tilltalade burit med venstra handen och med en jernspade, som den tilltalade hållit med den högra, tilldelat Frans August Johansson det slag, hvaraf denne dött; att Frans August Johansson, som varit från samma by som vitnet, gjort sig känd för att ega ett häftigt lynne, i synnerhet sedan han förtärt bränvin; samt att vitnet icke förmärkt någon ovänskap mellan honom och den tilltalade.

Den dödades bröder Johannes Alfred och Carl Elof Oscar Johansson, hvilka voro Rn (Rätten) tillstädes, blefvo nu hörda, och vitsordade de hvad såväl den tilltalade som vitnena berättat om förloppet, tilläggande att de ej kunnat inse, att deras broder Frans August varit af något mer än vanligt trätgirigt lynne och att under denna sommaren arbete de ej sett honom vara ovän hvarken med den tilltalade eller någon annan.

Den jernskyffel, hvarmed Frans August Johansson dödats, hade ej blifvit tillvaratagen men beskrefs hafva varit af vanlig storlek af den sort, som vid jordarbeten å jernvägsbyggnader vanligen begagnas samt och derföre fått namn jernvägsskyfflar, med ett temligen tjockt skaft af trä, samt sjelfva spaden af jernplåt omkring 1/8 tum tjock och 8 å 10 tum bred samt ungefär 12 tum lång, varande skaftet nerträdt i en å spaden befintlig hylsa och sålunda fästad.

Domen

”3/9 1875 af Nya Kopparbergs Häradsrätt dömd för uppsåtlig misshandel i hastigt mod, men varaf en annan ljöt döden, hålles till straffarbete i fem (5) år. Frigiven 1880 13/8”.

Denna upplysning följde i ungefär likadana ordalag Gustaf Salomon i husförhörslängder och församlingsböcker till hans död.

Gustaf Salomon flyttade i mars 1881 till backstugan Rosendal i Ingelsmåla, Algutsboda Där bodde redan tidigare pigan Carolina Johansdotter. De gifte sig 16/4 1881. På Rosendal ändrar prästen mannens titel från Sägare till Stensprängare. Han dog på Rosendal 3 november 1917.

När man läst igenom rättegångshandlingarna och forskat i Gustaf Salomon Anderssons vidare liv, får

man känslan av att han var en rättskaffens och duk-
tig man. Men han hade otur då han tog i för mycket
när han ville ha ordning i sitt arbetslag.

*Detta är ett sammandrag av en artikel publicerad
2010 i Algutsboda Sockenbok XV
samt i KGF:-nytt nr 112 år 2011.*

*Författare till originalberättelsen är Berne Karls-
son, Kosta.*

*I denna utgåva har rättegångsprotokollet uteläm-
nats. 1800-talet måste många söka sin försörjning*

*Liknande spade som
användes vid dråpet.
Mannen på bilden har
inget samband med
historien.*

Kopparberg station 1900 med stationshusets ursprungliga läge på södra sidan av bangården. Som flyglar till stationshuset ligger två stora bostadshus, vilka finns kvar än i dag. Bild från Sveriges Järnvägsmuseum. Foto: Okänd.

Finns svaren i mitt DNA ? - del 1

Bo Bäckman

Min start av släktforskning skedde först när generationerna före mig hade gått bort. Ingen att fråga. Urdumt.

Men tre frågor har jag.

Frågor

- Sen jag var liten pratade min mamma alltid om att hennes mormors mor var spanjorska. Därför var min mamma enormt brunbränd varje sommar. Var det sant?

- När jag var ung pojke på 50-talet mötte jag min morfars bror, George, som var på besök ifrån USA dit han utvandrat från Västervik. Morfar och hans bror med fruar.

Nu när jag är något mer förståndig undrar jag –

vart tog George Andersson vägen?

- Och till sist: Under min första släktforskarkurs hittade jag en uppgift i Rotemansarkivet i Stockholm att farmor Elin saknade en far! Min farmor Elin saknade uppgift om sin pappa, "Fader okänd" Det har jag inte fått höra någonsin och jag tror inte heller att min pappa visste! Alltså 12,5% av mitt DNA vet jag inte från vem jag ärvt.

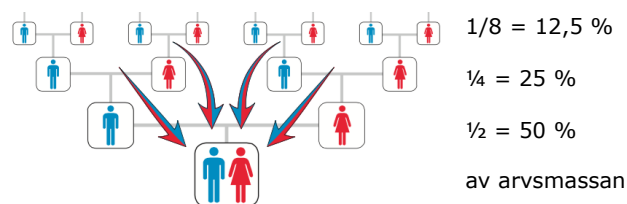
Dessa tre frågor kanske skulle komma närmare ett svar genom att jag kollade mitt DNA i höstas.

Först begreppen

Arvsmassan består av samtliga 28 kromosompar i cellkärnan plus cellens kromosompar i Mitokondrierna

Jag lärde mig att det fanns olika typer av DNA-tester, och vad dom ger:

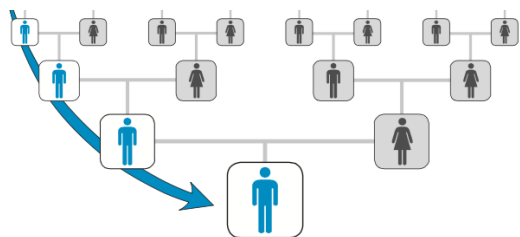
- Autosomt DNA - Autosomer är icke könskromosomer, vilka bildas när gensekvenser från moderns och faderns autosomala DNA slumpmässigt kopplas ihop - 50% av vardera.

- Ett kromosompar bestämmer om man är man el-

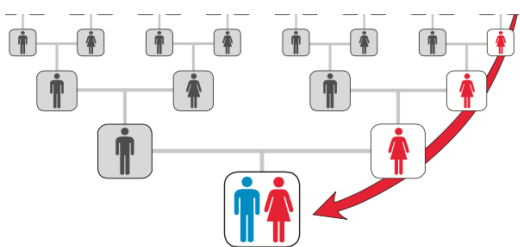
ler kvinna. En man har en XY-kromoson och en kvinna har XX-kromoson.

Denna Y ärver män efter enbart av sin far, s k Y-DNA.

- Vi har dessutom kromosomer i cellens speciella "energifabriker", mitokondrierna. Dessa ärver man från sin mamma.

mtDNA, mitokondrie-DNA.

Y-DNA, mtDNA och autosomala diagrammen skapade av Peter Sjölund.

Gen

En biologisk gen är en sekvens av DNA, som i allmänhet kodar för ett visst protein; genen är ett slags recept på ett visst protein. Människan har ungefär 22 000 gener

Baspar

De minsta delarna i vårt arvsanlag kallas baspar. Vi har enbart 4 olika kvävebaser adenin (A), guanin (G), cytosin (C) och tymin (T). Kvävebasernas ordningsföljd i DNA-molekylen bestämmer uppbyggnaden av kroppens alla proteiner.

AncestryDNA

Förra året började jag läsa om DNA, olika företag AncestryDNA, Family Finder, 23andMe m fl.

När Ancestry i höstas hade extrapris på sitt DNA-test, så slog jag till. Fördel var också att de hade gjort flest tester och skulle alltså ge chansen till mig att få fler träff på släktingar.

Efter en vecka kom ett litet paket med testutrustning, ett rör där man skulle spotta i m m.

Man fick vidare registrera sig på Ancestrys hemsida ge namn, e-post, provets nummer och hitta på ett

lösenord.

Efter ca 3 veckor, den 19 december, kom ett mejl med länk till just mitt DNA-test-resultat – nu .... Det var verkligen spännande.

Jag kunde ladda ner min DNA-råfil, som innehöll 650410 baspar!!!

Början på filen:

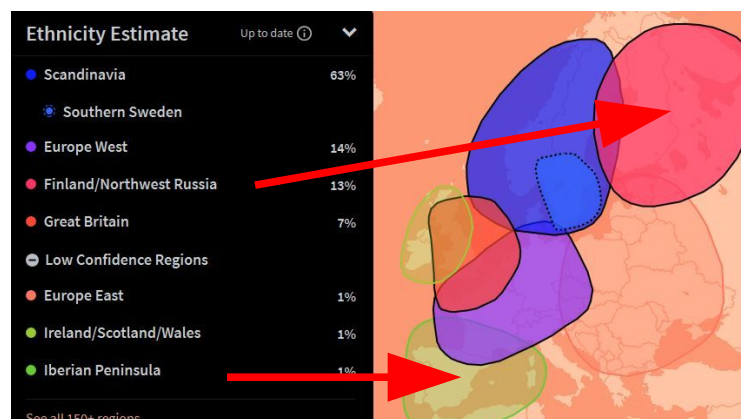
#AncestryDNA raw data download

#This file was generated by AncestryDNA at: 12/13/2017

#on the forward (+) strand with respect to the human reference.

rsid	chromosome	position	allele1	allele2
rs190214723	1	693625	T	T
rs3131972	1	752721	G	G
rs12562034	1	768448	G	G
rs115093905	1	787173	G	G
rs6681049	1	800007	C	C
rs28444699	1	830181	A	A
rs4970383	1	838555	C	C
rs4970382	1	840753	T	C
rs11516185	1	843405	A	G
rs4475691	1	846808	C	C
rs13303369	1	852875	T	T
rs4970461	1	852964	G	G

Första resultatet var en kartbild, som visade etnicitet från min DNA-historia

Som ni ser är 63% av mitt DNA från Sydsverige.

Men 13 % från Finland eller Ryssland. Ingen enligt min forskning har kommit från denna region – kan det vara min farmors okända far?

Och nu visade sig att min mammas spanska solbränna kunde stämma – mitt DNA kommer till 1 % ifrån Spanien !

På ytterligare en bild anger Ancestry att viss släktingar har flyttat från Sverige till vissa städer i USA. Min morfars bror George?

Andra resultatet var en lista på ca 100 personer, som hade anknytning till mig, DNA-matchningar. De första personerna hade en mycket lika DNA-uppsättning. Och nr 11 – hette Robert Wayne Anderson från USA!

Hans matchning var ”Mycket hög”

Senast inloggad 3 jan. 2018

Robert Wayne Anderson
 Troligt släktskap: Pyssling/femmänning - sjuväning ?
 Tillförlitlighet: Mycket hög
 Senast inloggad 1 dec. 2017

Genom att ladda upp en GEDCOM-fil på min släkt från programmet DISGEN, som jag använder, till AncestryDNA kunde jag få träff på min morfars bror Georg Andersson i mitt släkträd och i Robert Wayne Andersons släkträd. TRÄFF! Nu hade jag ett mycket större träd. Jag visste vart morfars bror flyttade och hur det utvecklades.

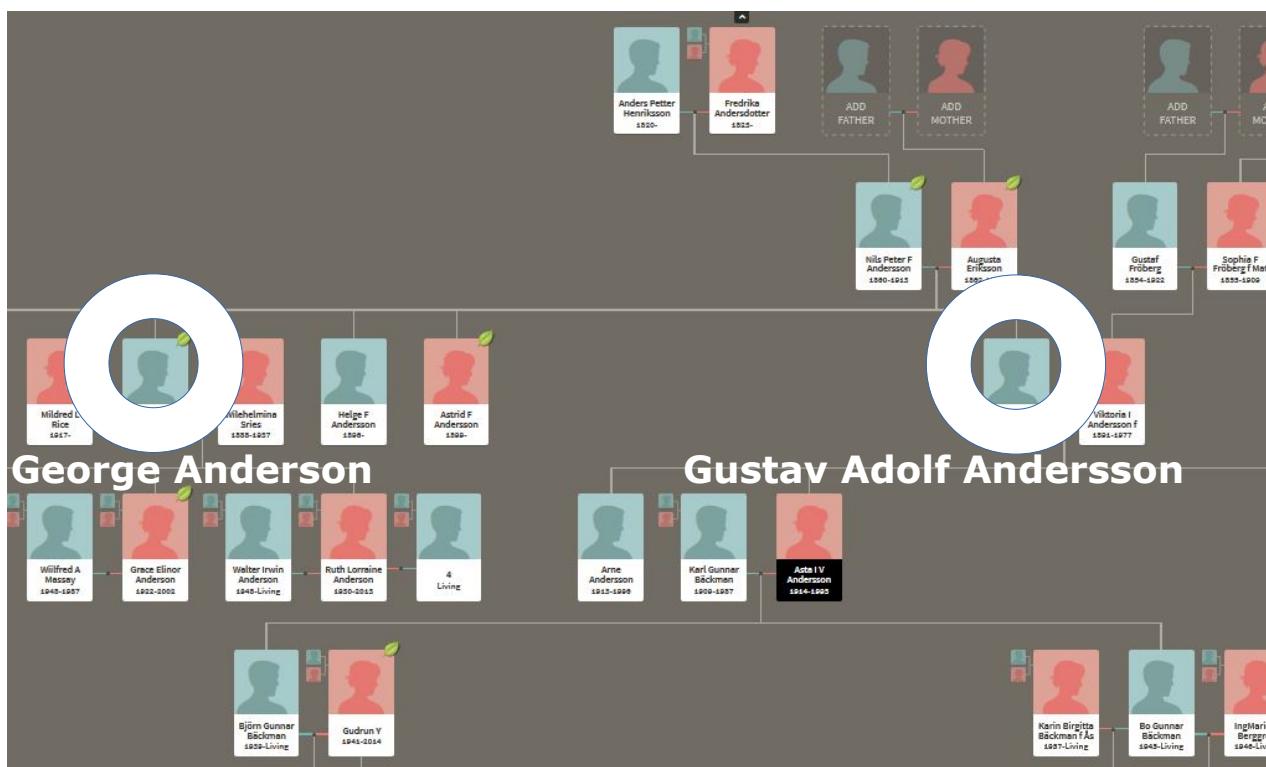
Jag söker kontakt med Robert Wayne Anderson just nu.

Hur kunde jag koppla ihop två släkträd?

Fortsättning på min DNA-resa i nästa nummer.

Mera kunskap:

www.familytreedna.com
www.ancestrydna.com
sv.wikipedia.org/wiki/DNA
Släktforska med DNA, Peter Sjölund

DNA-föreläsning - Peter Niwong

Bo Bäckman

Det var en mycket välbesökt föreläsning om DNA som Peter höll. Peter Niwong kommer ifrån Borlänge och sitter i Sveriges Släktforskarförbunds styrelse. Han utgick ifrån sitt eget DNA-verktyg, Family Tree DNA.

Vi fick veta hur man skickade in sitt DNA-prov till Family Tree DNA. Man skrapade av sina kindinsidor med två topsar.

Peter hade med sig ett antal provsatser som han delade ut. Vidare redogjorde han hur man via nätet fick registrera sig.

Ett inskickat prov räckte ca 20 år och kunskap ur DNA kunde tas ut i omgångar.

Kopplingen till länder, världsdelar visade sig inte uppbyggt på DNA utan på att man taget referensgrupper i dessa geografiska delar och jämfört om man har liknade DNA, som dessa grupper..

4 – 6 generationer kunde fås ur ett autosomalt DNA-test, d v s det DNA som ärvs från både mor och far.

Tyvärre tyckte jag att Family Tree DNA hade alltför många menyer och behandlade ämnet på ett icke överskådligt sätt.

Bilden över alla kromosomer och begrepp som centimorgan och hur många ställen en kromosom var delad blev för mig svårt. Se slutet på artikeln.

Tyvärre uppfattade jag inte denna kunskap som del i

släktforskning utan som en del i en biologikurs.

Tyvärre fick jag även intrycket att Family Tree DNA kunde bli väldigt dyrt om ville fortsätta att ta ut information ur DNA-provet. Det fanns olika antal bitar att jämföra – till ett högt pris.

Den, som har obegränsat med pengar och tid, kan jobba länge i Family Tree DNA.

Båda de större leverantörerna av DNA-tester, Family Tree DNA och AncestryDNA, säger sig vara störst. I vilka länder gäller det? Som släktforskare vill man ju få så många eventuella träffar som möjligt.

Kan man flytta sina tester till en ”opartisk” databas som kan innehålla DNA ur alla olika företags tester?

Avtackning

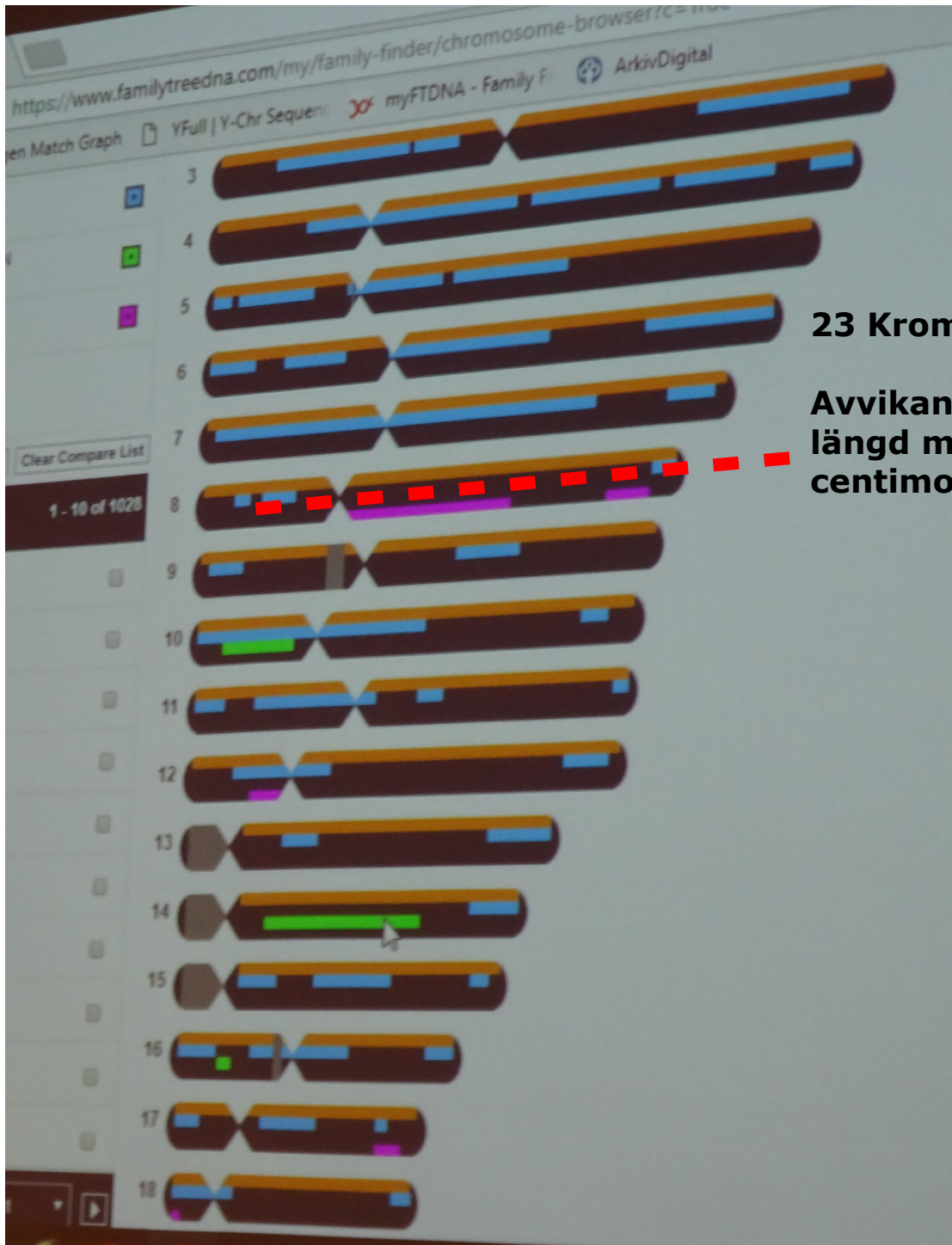
Vår ordförande Calle tackade Peter för ett intressant föreläsning.

Han föreslog att vi borde i höst ha en första grupp med de, som redan är intresserade av att börja DNA-forska.

Vi måste lägga ”ribban” på rätt höjd,

En av de olika bilderna som fanns i Family Tree DNA:

23 Kromosompar

**Avvikande delar,
längd mätt i
centimorgan**

Mina egna reflektioner

Kan någon redogöra för hur så här avancerad kunskap i **genetik** har lett till att man erhållit en ny kunskap om sitt **släkträd**?

Jag kan inte minnas att jag sett eller hört någon berätta det. Tips om du vill bli av med pengar: www.dnaacademy.se

Hjälp mig! Skicka gärna in dina tankar i frågan.

Bo Bäckman, bo.backman@gronbo.se

SOLDATLIV I SÖRMLÄNSKT 1800-tal NYA INDELNINGSVERKET.

Solveig Andersson

Vårt land var under gångna århundraden ofta in-
draget i olika krig. Till att strida i dessa behövdes
soldater. Karl den elfte utvecklade Indelningsverket
för att försörja armén med soldater. 1682 fattades ett
riksdagsbeslut om det "Nya indelningsverket" eller
som det också kallades "Det ständiga knecktehållet".
Det blev gällande i mera än tvåhundra år. 1901 kom
riksdagsbeslutet om att införa en värnpliktsarmé.
Inga nya indelta soldater skulle antas, men de gamla
avskedades inte heller, utan försvann efter hand. Vid
Södermanlands regemente fanns ett par soldater som
tog avsked först 1961.

Varje landskap skulle ha ett infanteriregemente
med 1200 man. Socknarna delades in i soldatrotar
bestående i regel av två eller flera gårdar. Rotebö-
nderna skulle rekrytera och hålla en soldat. Denne var
tvungen att fylla vissa krav både kroppsligt och and-
ligt. En soldat skulle vara läskunnig. I tjänsten fick
han sedan möjlighet att förkovra sig i läsning och
skrivning. Soldaten skulle godkännas vid "general-
mönstring". I regel tilldelades han sedan ett torp med
en enkel stuga och utrymme för en eller ett par kor
och lite smådjur samt lite mark att odla upp. Natura-
förmåner, kontanter och "tjänstekläder" kunde också
ingå i lönen. Innehåll och storlek på ersättning kunde
variera.

En mycket viktig person var soldathustrun. Gifter-
mål skulle i regel godkännas av militär myndighet.
När mannen var i fält, på övning, kommenderad till
kanalbygge, vaktjänst eller andra uppgifter, hade
hustrun huvudansvaret för arbetet på torpet. Visserli-
gen var det bestämt att hon skulle få visst bistånd av
rotebönderna med skötseln av jordbrukssystemen,
men hur detta sköttes varierade. Rotebönderna slapp
i och med detta åtagande utskrivning till krigstjänst.

En avskedad, "avdankad" (sjukdom, ålder) soldat
kunde efter viss tjänstgöringstid få "pension" s.k.
"gratial". Summan varierade.

Merparten av de soldater som dog i fält stupade
inte i "ärofyllda" slag utan avled av olika sjukdomar,
skador och andra umbäranden. Soldatänkan och bar-
nen fick flytta från torpet och blev kanske beroende
av fattigvård. Det var inte ovanligt att änkan kon-
serverades av den nye soldaten på torpet, vilket inne-
bar att dessa två gifte sig och bildade ny familj. Både
fattigvårdsberoende och "konservering" finns bland
soldatfamiljerna i min släkt, något som finns beskri-
vet i min berättelse.

De soldater det här handlar om tillhörde Söder-

manlands regemente, Oppunda kompani. Malmkö-
ping var regementsort och övningsplats åren 1774
till 1921, då regementet flyttade till Strängnäs.

Sekelskiftet 1800 har fått bli min utgångspunkt. En
stor del av arbetet har jag utfört med stöd av fortsät-
nings- och fördjupningskurs i släktforskning vid
Lindesbergs Släktforskarförening. Fem indelta sol-
daters öden har jag träffat på. Därtill en s.k. "lant-
värnsbeväring". Några beskrivs nedan. Mina källor
redovisar jag sammanfattningsvis i slutet av berättel-
sen.

Den 1.11.1805 föddes enl. Lilla Malmas födelse-
bok min morfars morfar Karl Erik Nilsson. Hans för-
äldrar var soldaten Nils Lind, född 1774 och hus-
trun Stina Lotta Lundborg, född 24.9.1783. De hade
flyttat till soldattorpet 429 Brostugan/Strömторp, Lil-
la Malma socken, från Nyköping. Dottern Anna Lo-
visa var född i Nyköping 8.1. 1803 (I Nyköpings
All Helgona födelsebok har fadern namnet Öberg).
Lind blev alltså soldatnamnet. Anna-Lovisa dog
14.2. 1807, dödsorsak ej angiven i Lilla Malmas
dödbok.

Lilla Malmas husförhörslängd för åren 1803-1811
rymmer en hel del av denna familjs historia. Här
finns antecknat att Nils Lind dog 1809 men någon
notering i församlingens dödbok finns inte, något
som tyder på att han inte dött i församlingen utan
kanske i tjänsten på ett eller annat sätt (enligt soldat-
forskaren Evert Wahlberg ("mähända i sviter efter
finska kriget"). Lind tillhörde Södermanlands rege-
mente, (inrättades 1627), Oppunda kompani, sjätte
korpralskapet. Han hade antagits som soldat
13.5.1803 och var då 173 cm lång. I besiktnings-
och kassationsmönsterrulla, Södermanlands rege-
mente under G Wachtmeister anges Linds dödsdag
vara 28.6.1809, torpet löd under Lundby rote.

Var kan nu Nils Lind tänkas ha stridit och lidit? I
Karl K:son Leijonhuvuds bok om Södermanlands re-
gemente kan man läsa att regementet i början av
1800-talet deltog i kriget i Tyskland och Norge.
Hösten 1808 begav man sig via Grisslehamn till
Åland för att strida mot "kosackerna" under usla för-
hållanden. Brist på kläder och mat. Sjukdom härja-
de. Reträtt skedde i mars 1809. "Om hästar finns ska
sjuka och konvalescenter tas med". God ordning
rådde trots köld, snöstorm, trötthet och sjukdom.
Döda och "trötta" blev kvar på isen. En del blev rys-
sarnas fångar. Stillestånd slöts

22.3.1809 och den 30.3. ägde s.k. "brödmönst-

ring” rum vid regementet. Då såg man över sin sargade skara. . Enligt Krigsarkivet är källmaterialet från den här tiden dåligt bevarat. Det man kunnat få fram ur rullorna om soldaten 429 Lind är att han ”var sjuk i kvarteret” och senare 1809 står som död.

Nils Linds änka Stina Lotta ”konserverades”, dvs. gifte om sig (1810) med den döde makens efterträdare på soldattorpet, soldaten Johan Rask, född i Dunker. I den familjen växte så min morfars morfar upp. . Som 16-åring blev han dräng på en granngård.

Även på min morfarsfars sida är soldatanknytningen stark. Min ”utgångsperson” i denna släkt är morfars farfar soldaten Eric Johan Roxman. Han föddes den 29.9.1817 vid Skogstorpsslugan, Lerbo socken, Södermanlands län. Hans far, Eric (Ersson) Malm hade tillsammans med sin hustru Anna-Maja Persdotter och en dotter flyttat från Stora Malm till Lerbo 1813. I inflyttningslängden för Lerbo står ”Kunskapen enfaldig. Levernet ärligt”. Eric Malm har i kyrkböckerna olika ”yrkestitlar” som tyder på soldatanknytning: ”tjänst vid förra lantvärnet” ”beväringssoldaten”, ”avskedad beväringssoldat”. I familjen föddes under åren 1812-1835 enligt födelseböcker 12 barn, två tvillingpar. Hälften av barnen dog i tidig ålder, två i augusti 1834. Man kan av dödboken utläsa att en ”farsot” ”rödsot” härjade i socknen.

Familjen står under flera år boende ”på ägor” på en av gårdarna i Westra Wegred, kyrkroten, Lerbo socken. De äldre barnen lämnade tidigt hemmet. Eric Johan kom 1831 som ”tjenstegosse” till en ”brukaren” Olof Olsson med familj på en gård i Wik i samma socknen. Av anteckningar i husförhörslängden att döma var han även borta från hemmet en tid i slutet av 1820-talet. Att så tidigt i livet bli tvungen att tjäna hos andra tyder på att familjen levde under mycket knappa ekonomiska förhållanden (protokoll från Lerbo socken har inte gått att finna via arkivet i Katrineholm). Han flyttade till grannsocknen St Malm men återkom till Wik 1835, nu som dräng. 1838-1840 hade han ett par andra drängtjänster, nu i kyrkroten.

1840 flyttade Eric Johan som soldat med hustru och dotter till grannsocknen Sköldinge och soldattorp 326 under Rocklunda. Han fick då soldatnamnet Roxman.

Eric Johans föräldrar bodde kvar i Lerbo, kyrkroten, backstugan Malmbacken. I husförhörslängden 1851-1855 står mannen antecknad som ”ofärdig av gikt” och hustrun ”utfattig”, det sistnämnda gällde med största sannolikhet båda.

Eric Johan hade den 6.10.1839 ingått äktenskap med pigan Greta Sofia Grip, född den 6.7.1817 i Mellösa socken, Södermanlands län. 29.12.1839 föddes första barnet, dottern Anna Sofia i Lerbo

socken. Fadern står då som rekryten Roxman. Mor och barn bodde en kort tid hos svärföräldrarna i backstugan Malmbacken.

Även hos Greta Sofia finns soldathärstamning. Hennes far var soldaten Lars Grip, född 1791 och dennes hustru Brita Lisa Olsdotter, född 1781 (gifta 1811) De bodde vid soldattorp 406, Kramnäs rote, Mellösa socken, Södermanlands län. Brita Lisa hade arbetat som piga, bland annat i Mellösa by. Där hade hon 1806 fött oäkta dottern Brita Persdotter. Denna växte så upp som äldsta barn i soldattorpet, där ytterligare sju barn kom till världen under åren 1811-1823. Tre av dessa dog som späda. Om yngste sonen Lars Fredrik, född 1823, finns omnämnt i husförhörslängderna att han inte kunde tala eller läsa, ”mindre vetande”, ”fänig”.

Lars Grips soldattid upphörde på grund av sjukdom. I generalmönsterrulla 1835-36 var han ”sjuk på lasarettet i Nyköping”. 1842 erhöll han avsked. ”Oduglig till krigstjänst”. ”Anmäles till underhåll. Bevistat 1813-1814 års krig. Tjänst utmärkt väl”. Makarna Grip och yngste sonen blev tvungna att lämna soldattorpet. Enligt husförhörslängden blev de 1843 ”skrivna på socknen utan hemvist”. Mannen var ”gratialist” (fick lite soldatpension), hustrun ”bräcklig”. Yxtaholms fattighus i Mellösa socken blev deras hem. Hustrun dog 1856, mannen 1877.

Yxtaholms fattighus. (Mellösa hembygdsförening)

Enligt uppgift i Södermanlands regementets handlingar antogs morfars farfar Eric Johan Roxman som soldat vid Oppunda kompani 24.8.1839. Han var 179 cm lång. Han flyttade med hustru Greta Sofia Grip och dottern född 1839 1840 till torp 0326 Rocklunda ”egor” Sköldinge socken. Ytterligare sju barn föddes i familjen, ett av dem var min morfars far, Per Eric, 6.7.1844. Yngst var dottern Anna Lovisa, född 1855. Tre barn dog i småbarnsåldern. Familjefadern och soldaten Eric Johan Roxman avled 29.4.1856, (enligt dödboken ”hjernfeber”) Detta in-

nebar en radikal förändring i familjens liv. Hustrun och de fyra hemmaboende barnen fick lämna soldatorpet "326 Rocklunda egor" och flytta till en annan stuga på "Rocklunda egor".

Familjen Roxmans soldattorp i Sköldinge. Foto Solveig Andersson november 2014.

Per Eric konfirmerades 1859 och flyttade från hemmet, blev "tjenstegosse". I husförhörslängden finns antecknad att Greta Sofia var "ur mantal" och att barnen hade fattigdel. Även de andra barnen lämnade hemmet i 14-15-års åldern.

Vad kunde det då innebära att ha fattigdel? Jag har läst en del fattigvårdshandlingar från Sköldinge socken. Familjen fick rågmjöl, kornmjöl, ärtor, potatis, sill och lite kött ett antal gånger per år. Efterhand blev varorna i natura färre och ersattes av kontanter. Även sedan barnen lämnat hemmet blev Greta Sofia beroende av fattigvård. Hon står som utfattig i husförhörslängden och flyttade 1872 till fattigstugan, som av arkivhandlingarna att döma rymde 14-16 personer.

I många socknar inrättades fattiggårdar, i Sköldinge blev det Årsta gård. Det var lantbruk som så många andra fattiggårdar. Av reglementet framgår att där var alla skyldiga att "inträda" som gjorde anspråk på hjälp till sin försörjning och "der arbeta efter sin förmåga och ställa sig till ovillkorlig efterretelse". Änkan Roxman bodde på fattiggården från år 1900 fram till sin död på grund av ålderdom den 7.3.1913 (96 år gammal). Våren 1914 dog sonen Pär Eric och även dennes hustru på Dunkers fattiggård. Pär Erik hade då arbetat i mellersta Södermanland som dräng och statare. Han lämnade soldatnamnet Roxman och kallade sig Eriksson. Han var gift två gånger. I det senare äktenskapet föddes vid Häckelsta i Dunker min morfar Karl Axel (1891-1969).

Men den indelta soldattraditionen i min familj fick en fortsättning. Min morfars äldste halvbror Erik Gustaf, född 1874, var 1898-1913 indelt soldat (korporal) vid Altnäs soldattorp i Dunkers socken. Han

tog avsked och flyttade från orten. 1924 fick han pension från Vadstena Krigsmannahuskassa, 36 kr per år.

Även vår morfar Karl Axel provade den militära banan. Han står i folkräkningen 1910 som stamanställd volontär. Enligt vad min bror Roland kan erinra sig sökte han underofficersutbildning men blev "ratad" på grund av olika långa ben.

Södermanlands regemente hade under åren 1774-1921 sin fasta mötesplats vid Malma hed mitt i Södermanland. Malmköping fick köpingsrättigheter 1785. Mina morföräldrar gifte sig 1914 i Malmköping och var bosatta där till hans död 1969. De hade tidvis sysselsättningar både med anknytning till det militära och senare vid verksamheter i de av militären övergivna lokalerna.

KÄLLOR:

Tryckta källor:

Leijonhufvud, Karl K:son: "Kungl. Södermanlands regementes historia 1771-1915".

Sköldinge-Valla-Lerbo hembygdsförening: Årskrift 1997. "Sköldinge sockens indelta soldater och soldattorp".

Evert Wahlberg: "Nya Indelningsverket. Soldater och soldattorp i Lilla Malma socken".

Evert Wahlberg: "Nya Indelningsverket. Soldater och soldattorp i Dunkers socken".

Lars Ericson: Svenska knektar. Indelta soldater, ryttare och båtsmän i krig och fred. Historiska Media 2004.

Specialutgåva av tidningen "Släkthistoria" 2017. "Livet förr".

Otryckta källor:

Riksarkivet. Svar, digitala forskarsalen:

Digitaliserade kyrkoarkiv avseende följande socknar i Södermanland: St. Malm, Lerbo, Sköldinge, Mellösa (tidigare L Mellösa), Lilla Malma och Dunker.

Arméns rullor:

Generalmönsterrullor

Roterings- och utskrivningslängden.

Södermanlands soldatregister. Anders Halldén, Eskilstuna.

Katrineholms kommunarkiv: Fattigvårdshandlingar från Sköldinge socken.

Svar på förfrågan till Riksarkivet ur Södermanlands regementes arkiv, Regementsexpeditionen, serie D 19:12-Diverse rullor.

Årsmötet 2018

Ann Charlotte Laudon-Tegerhult

Tisdagen den 27 februari var snöig och kall när Lindesbergs Släktforskarförening höll sitt årsmöte i Lindesberg. Ett drygt 20 – tal personer hade trotsat väderleken och mött upp i Bibliotekets lokaler på tisdagskvällen.

Calle Lindström ledde årsmötesförhandlingarna. Han uppmärksammade att förra årets föreläsningar, som haft ett mera allmänhistoriskt tema, har varit välbesökta. Detta kan sannolikt också bero på att föreningen bytt lokal till Biblioteket mitt i sta´n och således mera lättillgänglig för besökare. Föreningen har haft kursverksamhet både dagtid och kvällstid i lokalen på Banvägen och torsdagskvällarna har fortsatt varit välbesökta av medlemmar som önskat få stöd i sin släktforskning.

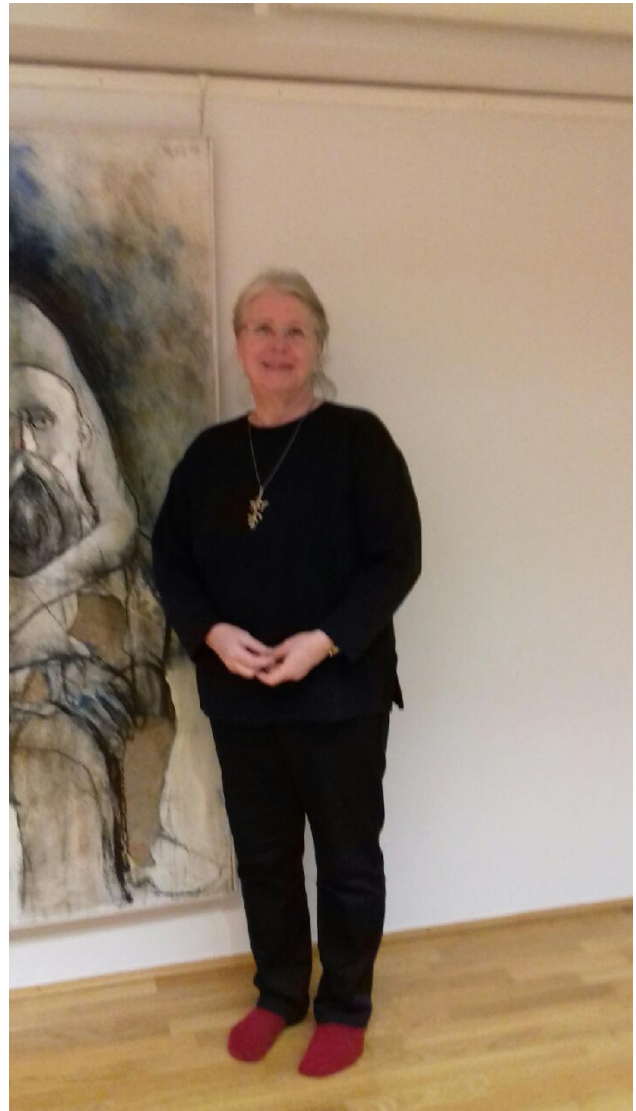
Inga förändringar i styrelsen utan valda ledamöter deltar i styrelsearbetet ytterligare en mandatperiod. Calle Lindström fortsätter på ordförandeposten.

Däremot avtackades en veteran inom föreningen Gunilla Didriksson- för mångårigt arbete, nu senast som ledamot av valberedningen. Hon ersätts av Carl Ove Granath. Han är flerårig medlem i föreningen, aktiv släktforskare och författare till flera artiklar i Flydda Dagar. Tack Gunilla och Välkommen CO !

Inga motioner hade lämnats in denna gång till årsmötet. Alla medlemmar är när som helst varmt välkomna med förslag till verksamheten. Det kan vara föreläsningstips, förslag på eventuella kortkurser, tema för vår tidning mm mm. Alla är också välkomna med bidrag till Flydda Dagar. Det kan vara berättelser om er egen släktforskning eller något lokalhistoriskt intressant. Långt eller kort. Allt är värdefullt.

Årsmötet avslutades av Margareta Nordahl som visade flera fantastiskt vackra och finstämda bildspel över Bergslagsnaturen i årstidernas alla skepnader och färger, även skogs- och bruksmiljöer som nu är historia. Dessa miljöer har dock i högsta grad varit levande för flera anfäder och anmödrar i Bergslagen.

Tack Margareta !

Tips om ett nytt häfte

Rya by II

**Det finns att köpa i lokalen på Banvägen
för den intresserade-**

Kontakta Sven-Erik Larsson

Innehåll

<i>Föreningsinformation</i>	<i>sid. 2</i>
<i>Ordföranden har ordet</i>	<i>sid. 3</i>
<i>Vem fick ärva</i>	<i>sid. 4</i>
<i>När järnvägen kom till Lindsberg</i>	<i>sid. 7</i>
<i>Dråp i hastigt mod i Kopparberg 1875</i>	<i>sid. 8</i>
<i>Finns svaren i mitt DNA ? - del 1</i>	<i>sid. 11</i>
<i>DNA-föreläsning - Peter Niwong</i>	<i>sid. 14</i>
<i>Soldatliv i Sörmländskt 1800-tal, nya indelningsverket</i>	<i>sid. 16</i>
<i>Årsmötet 2018</i>	<i>sid. 19</i>